

פתרון הבחינה בגאוגרפיה, 1 יח"ל מועד קיץ 2008
שאלונים: 574, 057102
מוגש על-ידי: אלי לוי ואורי רעי
מורים לגיאוגרפיה ברשת בתי הספר של יואל גבע

חבל ארץ שלא נלמד - אירן

על הנבחנים היה לענות על ארבע שאלות: על שאלה 1 (חובה), ועל שלוש מהשאלות (2-5).

תשובה לשאלה מספר 1 סעיף א' – מאפיינים גיאוגרפיים

על הנבחן היה לבחור אזור אחד מכל אחת מהקבוצות:

קבוצה 1 – אזורים הרריים

הרי זגרוס:

תיאור מיקום: מערב המדינה, אזור הררי הנמתח מצפון לדרום, לאורך המפרץ הפרסי וגבול עיראק, תורכיה אירן.

קווי אורך ורוחב:

אורך: 45 – 58 מזרח

רוחב: 28 – 37 צפון

הרי אלבורז:

תיאור מיקום: צפון אירן, לאורך הים הכספי עד הגבול עם ארמניה.

קווי אורך ורוחב:

אורך: 48 – 55

רוחב: 35 – 37 צפון

קבוצה 2 - רמות מדבריות

דשתי כביר (מדבר המלח הגדול)

תיאור מיקום: מרכז אירן, בין הרי אלבורז להרי רוד.

קווי אורך ורוחב:

אורך: 50 – 60 מזרח

רוחב: 30 – 35 צפון

דשתי לוט (מדבר לוט)

תיאור מיקום: מרכז המדינה, בין מדבר המלח הגדול להרי רוד.

קווי אורך ורוחב:

אורך: 55 – 60 מזרח

רוחב: 28 – 34 צפון

קבוצה 3 - מישורים

דלתת נהר כרון

תיאור מיקום: לחוף המפרץ הפרסי ולאורך הגבול עם עיראק, במערב המדינה.

קווי אורך ורוחב:

אורך: 48 – 50 מזרח

רוחב: 30 – 32 צפון

חוף המפרץ הפרסי

תיאור מיקום: בין הגבול עם סעודיה ומדינות המפרץ, עיראק וכוות לגבול המערבי הימי של אירן.

קווי אורך ורוחב:

אורך: 48 – 55 מזרח

רוחב: 24 – 30 צפון

חוף הים הכספי

תיאור מיקום:

אורך: 49 – 54 מזרח

רוחב: 37 – 39 צפון

תשובה לשאלה מספר 1 סעיף ב' – מאפיינים גיאוגרפיים

העיקרון הגיאוגרפי על פיו חולקו האזורים לקבוצות הוא המבנה הפיזי של פני השטח, או: על פי האקלים (כשמדובר באזור המדברי).

קבוצה 1 – אזור הררי

קבוצה 2 – אזור רמתי, מדברי

קבוצה 3 – אזורי מישור חוף, מפרצי ים.

תשובה לשאלה מספר 1 סעיף ג' – מאפיינים גיאוגרפיים

מאפיינים אנושיים ומאפיינים פיזיים: על הנבחן היה לבחור שני אזורים:

קבוצה 1

הרי זגרוס:

מאפיין אנושי (על הנבחן היה לציין מאפיין אחד): על אף גובה פני השטח, האזור מיושב בערים

רבות וגדולות. זהו אזור מרעה נרחב, האזור החקלאי המרכזי באירן. צומת דרכים.

מאפיין פיזי (על הנבחן היה לציין מאפיין אחד): אזור הררי גבוה, שיא גובה פני השטח, קרוב

ל-5000 מטר. קו פרשת מים מרכזית לנהרות רבים.

הרי אלברז :

מאפיין אנושי (על הנבחן היה לציין מאפיין אחד) : אזור המיושב בדלילות. אזור חקלאי, בעקר גידולי אורז ותאו.

מאפיין פיזי (על הנבחן היה לציין מאפיין אחד) : אזור הררי גבוה, קרוב ל 6000 מטר גובה.

קבוצה 2

אזורי המדבר.

מאפיין אנושי (על הנבחן היה לציין מאפיין אחד) : אזורים בלתי מיושבים. אוכלוסיית נוודים עיסוק עיקרי, מרעה וסחר בגמלים.

מאפיין פיזי (על הנבחן היה לציין מאפיין אחד) : שטח רמתי נרחב בגובה שבין 500 – 1000 מטר.

קבוצה 3

אזורי החוף ודלתה נהר כרון.

מאפיין אנושי (על הנבחן היה לציין מאפיין אחד) : באזור הדלתה יש התיישבות נרחבת. אזור עשיר במחצבי נפט.

במחצבי נפט. באזור המפרץ הפרסי אין כמעט התיישבות. איזור עשיר במחצבי נפט ותעשייה כימית ופטרוכימית. באזור חוף הים הכספי התיישבות נרחבת. אזור חקלאי, גידולי אורז ותה.

מאפיין פיזי (על הנבחן היה לציין מאפיין אחד) : אזור הדלתה – עמק נהר כרון, אזור מישורי

נרחב, עשיר באדמת סחף ומקורות מים. חוף המפרץ הפרסי : אזור מישורי נרחב.

חוף הים הכספי : רצועה מישורית צרה.

תשובה לשאלה מספר 2 סעיף א' – כלכלה ופיתוח

רמת הפיתוח של אירן – מדינה מתפתחת. על הנבחן היה לציין שני נימוקים :

- אחוז המועסקים בחקלאות גבוה מאוד.
- שיעור התרומה של החקלאות לתלייג נמוך מאוד. הדבר מצביע על כך שהאוכלוסייה החקלאית באירן מקיימת חקלאות לקיום.
- תלייג לנפש יחסית למדינות מפותחות, נמוך מאוד.

תשובה לשאלה מספר 2 סעיף ב' – כלכלה ופיתוח

הסיבות להיותה של אירן אחת מיצואניות הנפט הגדולות בעולם :

- היקף שדות הנפט במדינה זו גדול מאוד, יש מספר גדול של בארות נפט וכל באר שופעת נפט רב.
- אוכלוסיית אירן אינה צרכנית נפט גדולה, כך שמרבית הנפט שהמדינה מפיקה מיועד ליצוא.

תשובה לשאלה מספר 3 סעיף א' – תפרוסת אוכלוסיה ומיקום ערים

רוב אוכלוסיית אירן יושבת באזור ההררי של הרי זגרוס, בין המפרץ הפרסי לבין חוף הים הכספי.

הסברים:

- חלק נרחב משטחי המדינה דלילי אוכלוסין היות והם אזורי מדבר (כמו מדבר המלח הגדול ומדבר לוט). אזורים אלה קשים מאוד להתיישבות.
- באזורי ההר יש מקורות מים, האקלים נוח יותר ולכן ניתן לקיים באזור חקלאות ענפה.
- אזור הדלתה של כרון ואזור המפרץ הפרסי עשירים במחצבי נפט ותעשייה פטרוכימית, לכן איכות הסביבה באותם מקומות מקשה על ההתיישבות בהם.
- מבחינה היסטורית, ההתיישבות בעיקר באזורי ההר לאורך צירי התחבורה, גם מסיבות ביטחוניות.

תשובה לשאלה מספר 3 סעיף ב' – תפרוסת אוכלוסיה ומיקום ערים

גורמי מיקום לערים, על הנבחן היה להתייחס לשתי ערים:

- תבריז** – קרבה למקורות מים, בסמוך לגבול – אזור מתאים למסחר, אזור מתאים לחקלאות.
- אבדן** – קרבה למפרץ. באזור דלתת נהר שאט אל עראב. מחצבי נפט. שטח מישורי.
- רשט** – קרבה לחוף ים הכספי, קרבה לנתיבי שיט ומסחר, שטח מישורי, באזור דלתת נהר, אזור מתאים לחקלאות.

תשובה לשאלה מספר 4 סעיף א' – אוכלוסיה

קבוצה א' - **מעמד האישה** - מסבירה את התפתחות הנשים, ירידה בשיעור אנלפבתיות בקרב נשים ועלייה בשיעורן של הנשים באוכלוסיה האקדמאית.

קבוצה ב' - **דמוגרפיה** - מצביעה על צמצום מספר הילדים לאישה, והנתון הנוסף הוא שיעור גידול הילדים באוכלוסיה.

תשובה לשאלה מספר 4 סעיף ב' – אוכלוסיה

שינויים במעמד האישה מביאים לכך, שנשים מתחתנות בגיל מאוחר יותר עקב פנייתן ללימודים, הן מפתחות קריירה ויולדות פחות ילדים כדי לשמור על מעמדן המקצועי. היחלשות המסורת של שליטת הבעל על האישה, האישה יוצאת מהבית, נשים לומדות להשתמש באמצעי מניעה ולתכנן את גודל המשפחה. השפעת הגורמים האלה יוצרת קיטון משמעותי בקצב גידול האוכלוסייה וצמצום שיעורי הילודה.

תשובה לשאלה מספר 4 סעיף ג' – אוכלוסיה

המגמה המסתמנת עלייה במעמד האישה בעקבות המודרניזציה ההשכלה והחינוך השתפר מאוד מעמדה של האישה- נשים יוצאות מהבית הולכות ללמוד, לומדות קרוא וכתוב.

תשובה לשאלה מספר 5 סעיף א' - רעידות אדמה

רעידות אדמה- אזורי רעידת אדמה עיקריים:

- לאורך הרי זגרוס- באזור המפרץ הפרסי, בדרום מערב עיראק.
- בצפון אירן- לאורך הים הכספי והגבול עם טורקמניסטן, הרי קופט והרי אלבורז.
- במזרח ליד הגבול עם אפגניסטן.

תשובה לשאלה מספר 5 סעיף ב' - רעידות אדמה

הסיבות לרעידות האדמה- אירן נמצאת בין שני לוחות, מדרום הלוח הערבו-נובי ומצפון הלוח האירו-אסיאתי. באזור מפגש הלוחות יש קווי שבירה וההעתקה, שיוצרים רעידות אדמה. בדרום מערב אירן ההתרוממות של הרי הזגרוס יוצרת איזור רגיש גיאולוגית לרעידות אדמה. בצפון אירן, רכס הרי אלבורז, שהוא חלק מהקימוט האלפיני ואיזור מפגש בין הלוח האירני ללוח האסיאתי.

תשובה לשאלה מספר 5 סעיף ג' - רעידות אדמה

ההבדל במספר ההרוגים נובע בעיקר מהבדלים ברמות הפיתוח של המדינות בארצות הברית. הבנייה מתקדמת יותר, הבתים בנויים לעמוד ברעש אדמה ואילו באירן בנייה מסורתית פשוטה, באיכות נמוכה ולכן כל רעש אדמה גורם להרוגים רבים. הבדל נוסף טמון ביכולת לחילוץ וטיפול בנפגעים, כולל פינוי לבתי חולים. יכולת זו גבוהה בארצות הברית ומוגבלת באירן.

